

Скрипченко Ірина Тарасівна,

кандидат наук з фізичного
виховання і спорту, доцент,
завідувач кафедри фізичного виховання
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ДО ПИТАННЯ АНТИДОПІНГОВОЇ ОСВІТИ МОЛОДІ В УКРАЇНІ

Проблема вживання допінгу в сучасному спортивному середовищі є найбільш гострою та актуальною як у світі, так і для українського суспільства [4].

Сучасна молодь прагнучі вести здоровий спосіб життя все частіше долучається до занять спортом, активно відвідує спортивні клуби та фітнес-центри, спортивні школи. Бажання мати гарну статуру, швидко набрати м'язову масу, досягти бажаного спортивного результату за короткий час спонукає молодь до вживання стимулюючих препаратів або допінгу. Особливо це стосується таких видів спорту, як пауерліфтінг, бодібілдінг, легка атлетика, плавання, крос-фіту тощо.

В. П. Руденко зазначає, що нажаль практика застосування хімічних речовин не зникає, застосування допінгу спортсменами триває, спортсмени з ризиком для здоров'я і кар'єри користуються забороненими в спорті засобами і методами, список яких з кожним роком збільшується [8].

Нещодавні дослідження під назвою "Перфекціонізм і ставлення до допінгу молодих спортсменів", що опубліковано в *Journal of Sports Sciences*, показало, що ставлення молодих спортсменів до допінгу в здебільшого залежить від їхніх батьків, ніж від будь-кого іншого. Дослідження, проведене в університеті Кента, показало, що тиск зі сторони батьків робить молодих спортсменів більш схильними до використання заборонених речовин з метою поліпшення своїх спортивних результатів. Отже, проблема протидії спонуканню неповнолітніх до застосування допінгу є однією з найактуальніших проблем не тільки у фізичної культури і спорті, а у кримінально-правовій науці та правозастосовчій практиці як в Україні [7], так й за її межами [5]. Негативну дію на свідомість молоді має і реклама заборонених препаратів, яка посилено пропагується у вигляді харчових добавок та енергетиків не тільки у засобах масової інформації, на телебаченні, а й часто рекламується самими тренерами у спортивних закладах. Проте на території України реклама допінгових речовин або методів для їх використання в спорті заборонена.

В Стратегії розвитку фізичного виховання та спорту серед учнівської молоді на період до 2025 року, яка розроблена відповідно до Національної стратегії з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року

«Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація», постанови Верховної Ради України від 19 жовтня 2016 року «Про забезпечення сталого розвитку сфери фізичної культури і спорту в Україні в умовах децентралізації влади», Державної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на період до 2020 року, інших нормативно-правових актів наголошується, що необхідно всіляко розповсюджувати інформацію про речовини, заборонені для використання згідно з вимогами Всесвітнього антидопінгового агентства, шкідливі для здоров'я та які сприяють виникненню стійкої залежності. Адже відомо, що вживання допінгу є небезпечним у соціальному аспекті, тому що воно є свого роду наркоманією. [2, 3]. За роки незалежності України на законодавчому рівні часто піднімалися питання про ототожнення допінгу з наркотичними засобами, які є забороненими (окрім медичного застосування). І у 2019 році нарешті було підготовлено проект змін до Кримінального кодексу України відносно прирівнювання допінгу до наркотиків.

Зараз медична комісія МОК до складу допінгових речовин уключає більше 100 препаратів, поділених на п'ять груп:

- 1) стимулятори (амфетамін, кофеїн, кокаїн, ефедрин, метил-ефедрин, фентермін);
- 2) наркотичні засоби (кодеїн, героїн, морфін та ін);
- 3) анаболічні стероїди (тостостерон, ретаболіл (нандролон), метиолон та ін);
- 4) бета-блокатори (пропранолол, атенолол, метропролол й ін.);
- 5) діуретичні засоби (дихлотіазід, гідрохлотіазит, фуросемід та ін).

Найбільш широко в молодіжному спортивному середовищі використовуються стимулятори й анаболічні стероїди. Речовини різних груп мають виражену специфіку як щодо стимулювання ефективності тренувального процесу та змагальної діяльності, так і щодо негативного впливу на організм та можливостей контролю [6].

На засіданні колегії Мінімолодьспорту України 21 грудня 2019 року, перший заступник міністра Ігор Гоцул, повідомив про заходи з протидії допінгу, які здійснили нинішнього року представники України під егідою ВАДА, Ради Європи, ЮНЕСКО та інших організацій. Було зазначено, що «підписано угоду з Національною антидопінговою організацією Німеччини, яка надає консультативну допомогу нашому антидопінговому центру; збільшено фінансування антидопінгових програм; отримано грант ЮНЕСКО на потреби Національного антидопінгового центру». Програма діяльності щодо профілактики, попередження застосування й розповсюдження допінгу в спорті розроблена Національним антидопінговим центром і затверджена Кабінетом Міністрів України.

Одним із шляхів вирішення питань антидопінгової освіти молоді в Україні ми вбачаємо у впровадженні в педагогічний процес освітніх програм, спрямованих на профілактику застосування допінгу в спорті, здатних в значній мірі змінити ставлення молоді до проблеми допінгу. На нашу думку, ан-

тидопінгові програми повинні бути націлені на інформування юних спортсменів, які знаходяться на початку своєї спортивної кар'єри, про негативні наслідки впливу допінгу на організм людини, а їхні батьки мають бути інформовані про можливі наслідки тиску на дитину щодо вживання стимулюючих препаратів.

В Статті 6 «Просвіта» Антидопінгової конвенції (ETS № 135, Страсбург, 16 листопада 1989 року), яку ратифіковано Законом № 2295-III (2295-14) від 15.03.2001 року наголошується, що просвітні програми та інформаційні кампанії, які наголошують на небезпечності допінгу для здоров'я та його негативному впливі на етичні цінності спорту розраховані як на учнів шкіл і молодь спортивних клубів, так і на їхніх батьків, дорослих спортсменів і спортсменок, спортивних офіційних осіб, тренерів та інструкторів. Для тих, хто займається медициною, такі просвітні програми наголошують на необхідності поважання медичної етики [1].

Метою таких освітніх програм в Україні має бути сформування у юних спортсменів негативного ставлення до порушення антидопінгових правил; прищеплення високих морально-вольових якостей, основу яких становить внутрішнє переконання індивідуума про благородність та справедливу спортивну боротьбу. Освітні антидопінгові програми повинні: забезпечити позитивну динаміку формування стійкого негативного ставлення молоді до застосування допінгу у спорті; формувати у юних спортсменів стійкі ціннісні орієнтації до олімпійських ідеалів та цінностей, принципів справедливої гри «Фейр Плей»; сприяти вивченню основних факторів і тенденцій антидопінгової політики; навчити застосовувати отримані теоретичні знання для аналізу поточних проблем у спортивній підготовці; сприяти виконанню спортсменами антидопінгових правил; сприяти залученню молоді до волонтерської діяльності з первинної профілактики застосування допінгу.

Таким чином, проблема вживання допінгу є однією з важливих проблем сучасного українського спорту і суспільства і включає в себе тісно взаємопов'язані між собою медичні, правові, соціально-політичні, організаційні, моральні та педагогічні аспекти. А ефективність боротьби з допінгом у спорті багато в чому залежить від проведення просвітницької роботи з молоддю та удосконалення законодавчої і нормативно-правової бази.

1. Антидопінгова конвенція від 16.11.1989 // www.rada.gov.ua
2. Бадрак К. А. Допинг в спорте как проблема нравственности / К. А. Бадрак // Физическая культура: воспитание, образование, тренировка. – 2010. – №. 1. – С. 70-72.
3. Барабанова В. Б. Допинг в спорте как социальная проблема / В. Б. Барабанова // Международный журнал экспериментального образования. – 2010. – №. 11. – С. 176-178.
4. Бордюгова Н. В. Правопорушення в спорті: допінг, поняття і історія розповсюдження / Н. В. Бордюгова // Часопис Київського університету права. – № 1. – К., 2010. – С. 291–295.
5. Еремеева Л. В. Проблема допинга и ответственности за его употребление и распространение / Л. В. Еремеева // Наркология. – 2009. – Т. 8. – №. 8. – С. 98-99.
6. Мальона С. Допінг-контроль та його організаційно-правові основи / С. Мальо-

на // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві : збірник наукових праць. – 2012. – № 3. (19). – С. 32-34

7. Петренко О.І. Предмет та суспільна небезпечність спонукання неповнолітніх до застосування допінгу / О.І. Петренко // Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності: зб. наук. праць. – Донецьк: ДЮІ. – 2004. – №1. – С. 94-101.

8. Руденко В. П. Основні сучасні проблеми допінгу у спорті / В. П. Руденко // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2014. – №. 6. – С. 53-57.

9. Сергеев В. Н. Оценка эффективности антидопинговой деятельности в юношеском спорте / В. Н. Сергеев, А. А. Кудинов, В. С. Бакулин // Теория и практика физической культуры. – 2016. – №. 7. – С. 94-95.

Соболь Оксана Іванівна

кандидат юридичних наук

доцент кафедри

кримінально-правових дисциплін,

Чіпець Агнеліна Іванівна

студентка юридичного факультету

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

ПОНЯТТЯ ПРИНЦИПУ ГУМАНІЗМУ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ

Одним із основоположних в кримінальному праві є принцип гуманізму, порушення якого здатне призвести до багатьох негативних наслідків як для системи правосуддя так і для суспільства в цілому. Він забезпечує заборону жорстких, болісних, тілесних покарань, що спричиняють фізичні ушкодження, повагу до людської гідності та безпеку злочинцю.

Принципу гуманізму приділено дуже багато уваги в сучасній юридичній літературі, його досліджували в своїх працях: Х. Алікперов, Р. Бабанли, М. Бажанов, В. Гацелюк, І. Гнатів, А. Горелік, І. Звечаровський, О. Кваш, М. Коржанський, О. Костенко, О. Котович, Т. Леснієвськи-Костарева, Ю. Ляпунов, П. Матишевський, І. Михалко, А. Молодцов, В. Навроцький, О. Скакун, Н. Сторчак, О. Стулов, В. Філімонов, П. Фріс, М. Хавронюк, С. Шапченко, С. Яценко та ін. Принцип гуманізму піддається аналізу майже у всіх сучасних наукових працях вітчизняних вчених, так чи інакше присвячених дослідженню принципів кримінального права.

Основою розуміння гуманізму як правового принципу є саме розуміння його філософського значення. Сучасна філософська література визначає, що гуманізм (від лат. *humanus* – людський) є системою ціннісних орієнтирів, центром яких є людина, її особистість, високе призначення і право на вільну